

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

D1598000656

Datum

05 februari 1998

Onderwerp

Voormalig Joegoslavië (05/98)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweijer
Commodore

Bijlagen

één (1)

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 31 87433

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DPG 8000656

d.d. 05 feb 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:
HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
MID-cel
Archief

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

05/98

(Afgesloten 041200 FEB 1998)

Conclusie/vooruitzicht

Hoewel de Bosnisch-Servische premier Dodik persoonlijk van reeltief onbesproken gedrag is, hebben sommige van zijn ministers blijk gegeven van een opstelling die niet verschilt van hun voorgangers. Op sommige belangrijke punten van het vredesproces (uitlevering van oorlogsmisdadigers, terugkeer van vluchtelingen en bezetting van militaire topposities) is geen verbetering van hen te verwachten.

De verhoudingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims blijven gespannen; incidenten zijn ook in de toekomst allerminst uit te sluiten.

De situatie in Kosovo en Montenegro blijft uiterst gespannen en incidenten die tot een escalatie leiden, liggen voor de hand.

Bosnië-Herzegovina

Oppositiepartijen willen verdere samenwerking

Een aantal oppositiepartijen van met name sociaal-democratische signatuur heeft het voornemen geuit hun onderlinge samenwerking verder te intensiveren met het oog op de verkiezingen van september a.s. Het zou vooral gaan om de Sociaal-Democratische Partij (SDP) van Zlatko Lagumdžija en de Unie van Bosnische Sociaal-Democraten (UBSD) van Selim Beslagić. Ook zou contact worden gezocht met gelijkgestemde partijen in de Bosnisch-Servische Republiek (RS). Met name in sociaal-democratische kringen wordt reeds geruime tijd geprobeerd om de samenwerking nieuw leven in te blazen om een tegenwicht te kunnen bieden aan de dominante positie van de leidende en op etnisch-nationalistische leest geschoeide partijen, met name de SDA van president Izetbegović. In 1996 werd reeds samengewerkt in de zogenaamde Joint List, maar de SDP verliet begin 1997 dit samenwerkingsverband. Sinds enige tijd wordt ook contact gezocht met "gematigde" partijen in de RS, waarbij met name naar de SLS van Zivanović en de SNSD van (huidige minister-president) Dodik gekeken wordt. Uit dat streven is een al-Bosnische tegenregering opgezet, met schaduwministers afkomstig uit beide entiteiten. Ook Dodik maakte tot voor kort deel uit van deze schaduwregering. Het is echter niet waarschijnlijk dat de partij van Dodik onder de huidige omstandigheden bereid is tot openlijke samenwerking met de SDP en UBSD uit de Moslim/Kroatische Federatie (MKF), omdat dat een nieuw "bewijs" zou zijn voor de stelling van Dodik's tegenstanders, dat hij de RS aan haar "vijanden" uitlevert. In ieder geval blijft het waarschijnlijk dat de sociaal-democratische oppositie in Bosnië-Herzegovina ook bij de komende verkiezingen een ondergeschikte rol zal blijven spelen. Hoewel Dodik tot premier benoemd is, bekleedt zijn partij slechts twee zetels in het RS-parlement.

Moslim/Kroatische Federatie

MKF eist Brcko op

De autoriteiten van de MKF hebben in een verklaring gesteld dat zij het onaanvaardbaar vinden indien de noordelijke stad Brcko deel blijft uitmaken van de RS. Brcko zou een "open, multi-etnische stad" moeten worden. Hernieuwd uitstel in de arbitrage-affaire zou volgens deze verklaring eveneens onaanvaardbaar zijn. De komende weken moet een "definitief" besluit worden genomen met betrekking tot Brcko. De Bosnische autoriteiten vrezen op goede gronden dat iedere dag van Servisch bestuur het "Servische" karakter van Brcko versterkt. Bovendien moeten zij er rekening mee houden dat de positieve opstelling van de internationale gemeenschap ten aanzien van de nieuwe RS-regering ook invloed zal hebben op de arbitrage. Om die reden is het zeer verklaarbaar dat zij niet zullen instemmen met nieuw uitstel van de uitspraak. Zoals reeds eerder gemeld, zijn de aanspraken van Moslims enerzijds en Serviërs anderzijds onvereenigbaar. Voor

[REDACTED]

eerstgenoemden vormt Brcko de enige mogelijkheid om een stad aan de buitengrenzen van Bosnië-Herzegovina in handen te krijgen. Bovendien wijzen de vooroorlogse etnische verhoudingen in de richting van toewijzing van de stad aan de MKF. Voor de Serviërs daarentegen is Brcko de enige verbinding tussen het oosten en het westen van de RS. Tegen die achtergrond is een voor alle partijen aanvaardbare uitspraak in de praktijk uitgesloten en is hernieuwd uitstel het beste waar zij op kunnen hopen.

IPTF onderbreekt ceremonie in MKF

Op 29 januari heeft IPTF ingegrepen in een ceremonie die was georganiseerd voor de installatie van de politie in het west-Herzegovina kanton van de MKF. Als reden werd gewezen op het feit dat de Kroatische leden van het politie-korps uniformen met Kroatische insignes droegen. Ook zouden er aanstalten zijn gemaakt om het Kroatische Volkslied te spelen. Reeds lange tijd waren er indicaties dat de ceremonie gepaard zou gaan met spanningen, omdat de Kroatische leden van de politie op de genoemde wijze wilden onderstrepen dat hun primaire (zo niet exclusieve) loyaliteit aan Kroatische zijde ligt, daarmee de Moslims provocerend. Bovendien weigerden de Kroatische autoriteiten in de staat een geïntegreerde kantonale politie op te zetten. De kwestie was aanhangig gemaakt bij de plaatsvervangend minister van Binnenlandse Zaken van de MKF, Leutar (Kroaat). Die had bepaalde toezeggingen gedaan, met name met betrekking tot het Volkslied, maar gaf aan geen reden te zien om de gewraakte insignes te verwijderen. Daarbij wees hij er onder meer op dat ook in andere kantons Kroatische politie-functionarissen Kroatische insignes dragen. Dat ruim twee jaar na "Dayton" nog steeds sprake is van wrijvingen over dergelijke kwesties, onderstreept dat de verhouding tussen Bosnische Moslims en Kroaten nog steeds gespannen is. Dat is vooral het geval in het west-Herzegovina kanton, waar de Kroaten in een aantal gevallen gebieden hebben "gezuiverd" van Moslims. Ingrijpen van de internationale gemeenschap kan de grootste excessen voorkomen, maar geen garantie bieden tegen nieuwe incidenten.

HDZ boycot gemeenteraad Bugojno

De belangrijkste Bosnisch-Kroatische partij HDZ, een dochterorganisatie van de gelijknamige Kroatische regeringspartij, heeft de voor 27 januari uitgeschreven zitting van de gemeenteraad van Bugojno geboycot. In een brief heeft zij protest aangetekend tegen de in haar ogen oneerlijke voorgenomen verdeling van functionarissen in het gemeentebestuur. Zo zouden slechts twee van de zes gemeentelijke afdelingen door Kroaten worden bestuurd. Hoewel Bugojno vóór de oorlog een Moslim-meerderheid (maar een aanzienlijke Kroatische minderheid) had, hebben de Kroaten er lang de dienst uitgemaakt. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1997 verkreeg de SDA twintig zetels in de gemeenteraad, tegen de HDZ slechts 10. De genoemde zetelverdeling is derhalve in overeenstemming met de verkiezingsuitslag, maar doet geen recht aan de vooroorlogse etnische verhoudingen en de dominante positie van de HDZ in de stad en omgeving. Het heeft er alle schijn van dat Bugojno kan worden toegevoegd aan de lijst van steden waar de politieke verhoudingen uit de pas lopen met de werkelijke etnische verhoudingen, en de nog veel langere lijst van twistpunten tussen Moslims en Kroaten.

Katholieke priesters eisen "bescherming" Kroaten

Kroatische media melden dat ruim honderd katholieke priesters uit het bisdom Sarajevo (d.i. de katholieke kerk in Bosnië-Herzegovina) bij de Kroatische autoriteiten hebben aangedrongen op een "meer effectieve bescherming" voor Kroaten in Bosnië-Herzegovina. Zij spraken hun bezorgdheid uit voor het voortbestaan van de Bosnische Kroaten en wezen erop dat Kroatië een "constitutionele verplichting" heeft om hen te beschermen. De terugkeer van Kroaten naar hun oorspronkelijke woonplaatsen zou in Servisch gebied onmogelijk, en in Moslim-gebied zeer moeilijk zijn. De "internationale factoren" zouden de Kroaten eveneens in de steek laten. Onzeker is hoe breed een dergelijke oproep wordt gedragen onder de Bosnisch-Kroatische bevolking, maar zij vormt een nieuwe indicatie dat de Bosnische Kroaten twijfels blijven houden aan de samenwerking met de andere volkeren in Bosnië-Herzegovina. Zelfs als men de genoemde oproep ontdoet van de bekende Bosnisch-Kroatische retoriek (zo zien de Bosnische Kroaten er geen been in zichzelf te presenteren als "het meest vervolgd volk van Bosnië-Herzegovina", waar de twee andere bevolkingsgroepen veel meer aanspraak kunnen maken op die twijfelachtige eer), vormt de oproep toch een indicatie dat de verslechtering van de betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims nu toch in de visie van tenminste een deel van het Bosnisch-Kroatische establishment een punt heeft bereikt dat vergroting van de Kroatische betrokkenheid gewenst is. De aandacht die aan die oproep in de Kroatische media wordt besteed, wijst erop dat zij aan Kroatische zijde enige positieve respons ondervindt.

Bosnisch-Servische Republiek

Aantal topambtenaren ontslagen

De regering-Dodik heeft de afgelopen dagen een groot aantal topambtenaren, met name bij staatsbedrijven, vervangen. Zo is de hoofdredacteur van het staatsblad "Glas Srpski" ontslagen; aangekondigd werd dat ook in de top van de Bosnisch-Servische televisie mutaties te verwachten zijn. Ook de Servische vertegenwoordiger in de Brcko-arbitragecommissie, de Nationale Bank, alsmede de directeurs van de staatselectriciteits- en oliemaatschappijen en de douane zijn vervangen. Een groot aantal andere bedrijven, met name in de energie-voorziening, krijgt eveneens een nieuwe directie. Dodik c.s. gaan voortvarend te werk bij het doorvoeren van personele mutaties in het overgangsgebied tussen ambtenarij en politiek. In vrijwel alle gevallen waren de vervangen functionarissen leden of sympathisanten van de vorige regeringspartij SDS, die door de activiteiten van dergelijke functionarissen een hechte greep had op de Bosnisch-Servische maatschappij. Dodik doet derhalve een poging om deze machtspositie te ondergraven; zonder enige twijfel zullen de nieuw te benoemen functionarissen leden zijn van de partijen die de regering-Dodik ondersteunen, zoals de partij van RS-president Plavsic (SNS). Dat zal naar alle waarschijnlijkheid een reactie oproepen bij de SDS, die nu met recht reden heeft om Dodik ervan te beschuldigen de Bosnisch-Servische belangen (die in de visie van de SDS identiek zijn aan haar eigen belangen) te verkwaselen. Opvallend is overigens dat vrijwel alle ontslagen zijn gevallen in het westelijke deel van de RS, waar (in tegenstelling tot de SDS) Dodik en Plavsic hun voornaamste machtsbasis hebben. Het is tegen die achtergrond niet uitgesloten dat maatregelen als de bovengenoemde bijdragen aan de tweedeling van de RS. Het zal overigens interessant zijn om te zien of Dodik het aandurft om medestanders van de SDA te benoemen. Hoewel de SDA de grootste partij is die de regering-Dodik steunt, zal deze er vermoedelijk voor terugschrikken de nationalistisch-Servische partijen zo tegen de haren in te strijken.

SDS en SPRS zetten vraagtekens bij "zuivering"

Het bestuur van de SDS heeft in een verklaring de vervanging van een groot aantal managers door de nieuwe regering "grof en agressief" genoemd. Daarbij werd het vermoeden uitgesproken dat de regering-Dodik handelt op orders van de internationale gemeenschap, die niet het beste voorheeft met het Servische volk. In dat kader werd herhaald dat de SDS de nieuwe regering zal blijven bestrijden met alle haar ten dienste staande legale politieke middelen. Ook de SPRS, de Bosnische tak van de Servische regeringspartij van president Milosevic, heeft op een verklaring voor de ontslagen aangedrongen. Overigens zei de SPRS de benoeming van deskundige en patriottische functionarissen in de economie, maar ook in de strijdkrachten toe te juichen. In dat kader werd de opstelling van de SDS en haar bondgenoot, de extreem-nationalistische SRS, bekritiseerd, met name doordat de vorming van een regering van nationale eenheid door hen doorkruist was. Beide partijen beschouwen de grote ontslaggolf onder managers als een poging de machtsbasis van de SDS in met name het westen van de RS te ondergraven. De SDS is daar natuurlijk des duivels over en er is geen reden om haar dreigement niet serieus te nemen. Dat zal de betrekkingen tussen de regering en de SDS blijven belasten. Daardoor komt de SPRS in een moeilijk parket. Zoals uit haar verklaring eens te meer blijkt, hoopt zij nog steeds dat een "regering van nationale eenheid" tot de mogelijkheden behoort. Dat is ook de reden dat zij verkapte kritiek op de ontslagen levert, al kan zij daarvan niet openlijk afstand nemen. Er moet rekening mee worden gehouden dat de Socialisten hun steun aan de regering-Dodik zullen opgeven zodra de realisering van hun streven een serieuze mogelijkheid is.

Mutaties in VRS op til

Volgens de Joegoslavische pers zijn er relatief ingrijpende veranderingen op til in de top van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS). Zo zou CGS Colic worden vervangen door de commandant van het eerste legerkorps (Banja Luka), Talic. Andere kandidaten die werden genoemd voor de post als legerleider zijn de oudgediende generaals Gvero en Tolimir. Volgens de betreffende berichten zouden premier Dodik en zijn minister van Defensie Milovanovic in nauw contact staan met de Joegoslavische CGS Perisic. Er waren reeds geruime tijd indicaties dat Dodik niet alleen zijn greep op de civiele autoriteiten, maar ook op het leger wilden vergroten. In dat kader had Milovanovic de afgelopen dagen reeds gezinspeeld op het terugkeren van generaals die hun sporen hadden verdiend in de oorlog. Dit streven bevat echter enkele markante aspecten. Zo is van de oude, en mogelijk nieuw te benoemen, bevelhebbers niet te verwachten dat zij positief zullen staan ten aanzien van samenwerking met de andere bevolkingsgroepen, hoewel dat één van de basisgedachten van "Dayton" is. Dat is opmerkelijk als men aanneemt dat Dodik positiever staat tegenover het vredesverdrag dan de vorige Bosnisch-Servische regering. Ook is opmerkelijk dat Colic vervangen zou worden, omdat deze generaal juist benoemd was in het kader van het streven van Plavsic vorig jaar om de VRS beter onder controle te krijgen tijdens en na de vervanging van de populaire en kundige legerleider

[REDACTED]

Mladic in 1996. Anderzijds wordt Colic een gebrek aan inzicht en flexibiliteit verweten, die zijn rol als CGS aanzienlijk beperken. Ook de rol van Perisic is opmerkelijk; enerzijds is dat een nieuw bewijs dat de Joegoslavische autoriteiten zich (voor het moment) positief opstellen ten aanzien van de regering-Dodik, maar anderzijds zijn er in het verleden regelmatig aanwijzingen geweest dat ook Perisic op de schopstoel zit.

Problemen over Serviërs in Brcko

In de RS is een probleem ontstaan ten aanzien van Serviërs (naar verluidt 30.000 in getal) die enkele jaren geleden door hun eigen autoriteiten zijn verdreven en zijn geherhuisvest in Brcko. In de pers verschijnen berichten dat zij weigeren terug te keren naar Sarajevo en er de voorkeur aan geven zich permanent in Brcko te vestigen. Onduidelijk is welke achtergrond dit probleem heeft. De Servische autoriteiten lijken geen belang te hebben bij het vertrek van vele duizenden Serviërs uit Brcko, zeker in een periode dat de arbitrage over die stad moet worden beslist, tenzij zij de garanties hebben dat andere Serviërs (bijvoorbeeld uit Kroatië) hun plaats innemen. Indien de Servische autoriteiten in deze kwestie een actieve rol spelen, wijst dat er bovendien op dat zij de hoop om van Sarajevo een "gemengde" stad te maken, nog niet hebben opgegeven. De betreffende Serviërs zelf willen waarschijnlijk in Brcko blijven omdat zij vrezen dat hun vroegere woningen in de Bosnische hoofdstad in gebruik zijn genomen door Moslims, of omdat zij bevreesd zijn voor discriminatie door Bosnische overheden. In dit verband is vermeldenswaard dat medewerkers van HV Westendorp de Bosnische autoriteiten er onlangs openlijk van hebben beschuldigd de (terug)komst van niet-Serviërs naar Sarajevo te verhinderen. Dat zal de animo onder de huidige bewoners van Brcko om naar de Bosnische hoofdstad terug te keren, allermindst aanwakkeren.

Derde parlementsitting begonnen

Het parlement van de RS heeft de afgelopen dagen haar derde reguliere zitting gehouden. Bij die gelegenheid werd de regering-Dodik officieel beëdigd. Tevens werd een wijziging van de Grondwet aangenomen, die de benoeming van een derde plaatsvervangend voorzitter mogelijk maakt. Bij wet werd besloten de zetel van het parlement van Pale te verplaatsen naar Banja Luka, waar het parlement overigens reeds vergaderde. Naar verluidt kreeg laatstgenoemd voorstel de steun van 55 parlementsleden. Overigens zou een parlementscommissie dit besluit onconstitutioneel hebben genoemd. Deze ontwikkelingen bevatten een aantal opmerkelijke aspecten. Zo is de benoeming van een derde plaatsvervanger van de Nationale Assemblee zonder enige twijfel bedoeld om een lid van de SDA te benoemen. Hoewel theoretisch volkomen juist (de SDA is de op één na grootste fractie in het parlement en de grootste die de regering-Dodik steunt), zal het toch voor vele Serviërs een opmerkelijk en niet altijd gewenst fenomeen zijn als een Moslim tot plaatsvervangend parlementsvoorzitter wordt benoemd. De verplaatsing van de parlementszetel naar Banja Luka zal door voor- en tegenstanders worden beschouwd als een voorschot op de nog te nemen beslissing om Banja Luka officieel tot hoofdstad van de RS te bestempelen. Dat is de afgelopen jaren een heet hangijzer in de Bosnisch-Servische politiek geweest; ook Pale, Sarajevo en zelfs Belgrado werden genoemd als mogelijke hoofdsteden. Tegen die achtergrond is het opmerkelijk dat het betreffende voorstel door 55 (van de 83) parlementariërs is gesteund, zeker wanneer men bedenkt dat de coalitie waarop Dodik steunt slechts verzekerd is van 42 parlementsleden. Indien het betreffende bericht juist is, moeten leden van de "oppositie" SDS/SRS voor het voorstel hebben gestemd. Dat kan erop wijzen dat Dodik in minder controversiële onderwerpen mogelijk nog meer steun zou kunnen krijgen. Gegeven het feit dat de SDS zich openlijk tegen Dodik c.s. blijft verzetten, moet worden aangenomen dat sommige Radicale afgevaardigden zich niet bij voorbaat verzetten tegen alles wat Dodik onderneemt.

Stankovic zal Karadzic niet uitleveren

De nieuwe Bosnisch-Servische minister van Binnenlandse Zaken, Stankovic, heeft openlijk verklaard dat hij de voormalige president van de RS Karadzic niet zal uitleveren. Stankovic stelde dat Karadzic een loyaal commandant in zijn leger is geweest. Bovendien achtte hij de Bosnische president Izetbegovic "evenzeer schuldig" als Karadzic. Met betrekking tot eventuele personele mutaties in zijn eigen ministerie stelde Stankovic dat hij niet geïnteresseerd is in een "heksenjacht". Opnieuw neemt een lid van de regering-Dodik afstand van een kernpassage uit het vredesproces. Dodik zelf had gesteld dat hij zichzelf niet vóór de verkiezingen van september a.s. gerechtigd acht om oorlogsmisdadigers uit te leveren. Zo heeft hij ook, met een verwijzing naar de in zijn ogen ontoereikende economische omstandigheden, vooralsnog afstand genomen van grootschalige terugkeer van niet-Servische vluchtelingen naar de RS. Ook de ontwikkelingen op militair gebied, waar een aantal prominente militairen die hun sporen hebben verdiend in hun strijd met de Moslims (onder wie overigens ook Stankovic zelf) op de nominatie staan om opnieuw hoge posten te verwerven, wijzen niet op de positieve opstelling die Dodik in de ogen van de internationale gemeenschap

graag wil onderstrepen. De genoemde uitspraken van Stankovic staan zozeer haaks op de eisen die de internationale gemeenschap stelt dat eigenlijk te verwachten zou zijn dat bijvoorbeeld Westendorp op zijn aftreden zou aansturen. Het lijkt nauwelijks twijfel dat hij dat ook gedaan zou hebben als een Pale-getrouwe functionaris zich aan dergelijke uitspraken zou bezondigen. Te vrezen valt echter dat de internationale gemeenschap Dodik c.s. reeds zozeer in het hart gesloten heeft, dat dergelijke sancties onmogelijk zijn geworden. Daardoor bereikt Dodik uitstel van uitvoering van kernbepalingen in het Dayton-akkoord.

Milovanovic acht Mladic veilig

Milovanovic heeft in een recent interview verklaard te hopen dat Mladic veilig is voor arrestatie. Volgens Milovanovic heeft SFOR geen toegang tot de verblijfplaats van Mladic; daarom sprak Milovanovic de hoop uit dat de arrestatie van Mladic uitgesloten is. Evenals Stankovic is Milovanovic een oudgediende van de vorige oorlog. Zijn uitspraak met betrekking tot Mladic ademt dezelfde geest als die van Stankovic met betrekking tot Karadzic. Dit is volledig in overeenstemming met het gemelde streven van Milovanovic om voormalige legerleiders te herinstalleren in de top van de VRS. Milovanovic zal zich vermoedelijk realiseren dat de terugkeer van Mladic zelf in actieve dienst voor de internationale gemeenschap onaanvaardbaar zou zijn, al moet op grond van zijn uitspraken in dat kader worden vermoed dat dat zijn voorkeur zou hebben. De kans op terugkeer van generaals als Tolimir en Gvero is echter groot. Zoals gemeld kan van dergelijke generaals niet worden verwacht dat zij constructief samenwerken met hun voormalige tegenstanders.

Bij dit alles moet worden onderstreept dat het blazoen van Dodik persoonlijk relatief onbevlekt is. In een periode dat het nationalisme hoogtij vierde, profileerde hij zich als een gematigd sociaal-democraat. Ook waar het corruptie betreft, lijkt hij minder schuldig dan vele andere Bosnische Serviërs. Anderzijds beschikt Dodik (mogelijk mede om die reden) over slechts twee zetels in het parlement en geeft hij leiding aan een brede coalitie, waarin ook meer nationalistisch georiënteerde politici als Stankovic en Milovanovic ruimte krijgen. Dodik heeft niet voldoende politieke invloed om hier in alle gevallen een tegenwicht tegen te bieden.

Enige nuance in opstelling PIFWCs?

De Bosnisch-Servische media uit Pale melden dat Dodik heeft herhaald dat zijn regering niet over de middelen beschikt om van oorlogsmisdaden beschuldigde personen te arresteren. Hij zou er echter aan hebben toegevoegd dat hij ook geen middelen heeft om ze te beschermen. Nadat Dodik eerst had laten weten dat de arrestatie van PIFWCs niet zijn hoogste prioriteit vormde, en hij bovendien had gesteld zich pas na de verkiezingen van september a.s. gemandateerd te achten om tot arrestatie over te gaan, vormt dit een nieuwe indicatie dat zijn regering niet staat te trappelen om verdachten te arresteren en over te dragen. Dit sluit naadloos aan bij de verklaring van Stankovic. Er lijkt in de jongste verklaring van Dodik echter in zoverre een nieuw element te schuilen, dat hij zich kennelijk ook niet geroepen acht om de verdachten (primair uiteraard Karadzic en Mladic) grootschalige bescherming te geven. Dat kan bedoeld zijn als een indicatie dat Dodik de internationale gemeenschap de vrije hand geeft, of zeker niets in de weg wil leggen, als zij zelfstandig tot arrestatie zal overgaan. Gezien de herkomst van het bericht kan het echter ook desinformatie betreffen van de tegenstanders van Dodik, die zich een nieuw "bewijs" willen verschaffen dat Dodik de belangen van de Bosnische Serviërs schaadt.

Kroatië

Susak bereikt akkoord over Ploce

De Kroatische minister van Defensie Susak heeft de afgelopen dagen een bezoek gebracht aan de Verenigde Staten. Bij die gelegenheid is overeenstemming bereikt over het gebruik van de Kroatische havenstad Ploce door de MKF. Daarbij zou niet worden getornd aan de Kroatische soevereiniteit over Ploce. Ook de samenwerking tussen Kroatië en de VS op militair gebied zou aan de orde zijn gekomen. "Ploce" vormt reeds geruime tijd een probleem tussen de Bosnische en Kroatische autoriteiten, alsmede tussen de Bosnische Moslims en Kroaten. Met name het Moslim-gebied wordt aan alle zijden omgeven door "Servisch" of "Kroatisch" gebied en is derhalve afhankelijk van akkoorden met de twee buurlanden voor economische contacten met het buitenland. Gezien de spanningen in de relaties tussen de Bosnische Kroaten en Moslims, waarbij de Kroatische regering niet altijd een matigende rol heeft gespeeld, was het tot op heden onmogelijk een akkoord over de haven van Ploce (in het verleden één van de voornaamste uitvoerhavens van Joegoslavië, met name voor militair materieel) te bereiken. Kennelijk heeft de Amerikaanse regering een verdere intensivering van de militaire samenwerking met Kroatië in het vooruitzicht gesteld als Kroatië nu toch deze stap zou willen zetten. Daarmee is overigens niet gezegd dat de samenwerking ook vlekkeloos zal verlopen. In het verleden zijn alle partijen in Bosnië-Herzegovina en Kroatië zeer creatief gebleken bij het

[REDACTED]

ontwikkelen van "officieuze" belemmeringen voor een "officiële", maar ongewenste toezegging. In het verleden is herhaaldelijk gedreigd dat de lokale bevolking in en om Ploce zich zal verzetten tegen vergroting van de "Moslim"-invloed in het gebied.

Geruchten dat Susak, die vorig jaar in de VS is geopereerd wegens kanker, ook nu weer naar Amerika reisde om zich medisch te laten behandelen, zijn onjuist gebleken. Susak is slechts enkele dagen op reis geweest en heeft zich onmiddellijk bij president Tudjman gevoegd om verslag uit te brengen van zijn besprekingen. Er blijven echter aanwijzingen dat Susak zeer ernstig ziek is en mogelijk nog slechts enkele maanden te leven heeft. Daarmee zou niet alleen één van de naaste medestanders van Tudjman van het toneel verdwijnen, maar ook één van de belangrijkste voorvechters van de zaak van de Bosnische Kroaten.

Serviërs vragen weer aandacht voor discriminatie

Serviërs in Kroatië hebben opnieuw aandacht gevraagd voor wat zij beschouwen als een discriminerende maatregel van de Kroatische autoriteiten. Het betreft een decreet waardoor Kroaten die gedurende de oorlog hun huis in oost-Slavonië hebben moeten verlaten, het recht hebben hun woning opnieuw op te eisen. Volgens de Servische organisaties zou het decreet voor geheel Kroatië moeten gelden, zodat Serviërs die uit Kroatisch meerderheidsgebied zijn gevlucht, ook aanspraak kunnen maken op hun vroegere bezittingen. De positie van de Serviërs in oost-Slavonië is nog steeds problematisch. Hoewel na het vertrek van UNTAES op 15 januari jl een grootschalige vervolging is uitgebleven, neemt de wens van verdreven Kroaten om terug te keren naar hun woning toe. In de meeste gevallen bevinden zich daar Serviërs, die uit andere delen van Kroatië of Bosnië-Herzegovina zijn gevlucht en derhalve nergens naar toe kunnen, als zij uit de betreffende woning worden gezet. Hoewel de Kroatische autoriteiten niet openlijk of grootschalig partijdig zijn, kan van hen niet verwacht worden dat zij zich de zaak van de Kroatische Serviërs zullen aantrekken. Ook electoraal speelt de situatie niet in het voordeel van de Serviërs; verdere concessies aan hen kunnen voor de Kroatische autoriteiten slechts averechts werken. De enige steun die de Kroatische Serviërs kunnen verwachten is van de kant van Joegoslavië en van internationale instellingen, met name op humanitair gebied. Of dat voldoende is om te voorkomen dat zij uit hun huizen worden gezet, is uiterst twijfelachtig.

Joegoslavië

Servië

SRS beschuldigt Milosevic van verraad

De vice-voorzitter van de Servische tak van de SRS heeft verklaard dat hij president Milosevic verantwoordelijk houdt voor verraad aan de Servische belangen in Kosovo. Hij zei te vrezen dat er een "Dayton-achtige" conferentie over Kosovo op til is, waar Servië de soevereiniteit over dat gebied zal verliezen. Deze opstelling is om meerdere redenen interessant. Ten eerste is het een indicatie dat de politieke samenwerking tussen de Socialisten van Milosevic en de SRS van partijleider Seselj steeds minder waarschijnlijk is. Dat is opmerkelijk, omdat met name in de Servische parlementsverkiezingen van eind vorig jaar deze twee groeperingen als de twee grootste uit de bus kwamen en de vorming van een gezamenlijke regering op til leek. Inmiddels is gebleken dat de SPS toenadering zoekt tot een andere extreem-nationalistische groepering, de Servische Vernieuwingsbeweging (SPO) en dat samenwerking met de SRS lang geen gegeven meer is. Uit de kritiek op de SPS blijkt ook dat de SRS van mening is de wind in de zeilen te hebben en bij eventuele volgende verkiezingen een goede kans te hebben haar parlementaire vertegenwoordiging uit te breiden, misschien wel de grootste fractie in het parlement te worden. Daarbij kan het aanroeren van een in Servië altijd populair thema als "Kosovo" zeker van dienst zijn. Dat beperkt overigens de mogelijkheden van het Servische bewind om concessies te doen aan de etnische Albanen in Kosovo, zo daartoe al bereidheid zou bestaan.

Servische dorpen willen bij Servië horen

Vertegenwoordigers van een aantal dorpen in het noorden van Kosovo hebben een bijeenkomst gehouden. Daarbij spraken zij de voorkeur uit om zich administratief van Kosovo af te scheiden en te worden toegevoegd aan Servië. De dorpen, die in meerderheid door Serviërs worden bewoond, behoorden sinds de Tweede Wereldoorlog bij Servië en werden pas tijdens een grenscorrectie in 1959 bij Kosovo gevoegd. Impliciet werd kritiek geleverd op de Servische autoriteiten, die verantwoordelijk werden gesteld voor de "grenscorrectie" en herhaaldelijke verzoeken om deze situatie te veranderen zouden hebben genegeerd. De meeste Serviërs in Kosovo zijn bevreesd voor de Albanese opstand tegen de Servische repressie in Kosovo. Zij die aan de grens wonen zien heil in (hernieuwde) aansluiting bij Servië, anderen pleiten voor versterking van de Joegoslavische veiligheidsorganen. In Servisch-nationalistische kringen is herhaaldelijk de suggestie gedaan het noordelijk deel van Kosovo (opnieuw) bij Servië te voegen, omdat zich daar de voor de Serviërs

[REDACTED]

uit historisch en economisch oogpunt meest belangrijke plaatsen bevinden. Het zuidelijk deel (al dan niet met inbegrip van de gehele Albanese bevolking van het gebied) zou dan onafhankelijk mogen worden of zich aansluiten bij Albanië. Een ander opmerkelijk fenomeen is de voortdurende kritiek op de Servische (maar niet de Joegoslavische) regering over de vermeende wantoestanden in Kosovo. Zelfs als dit niet een initiatief van Milosevic (die tot voor kort zelf in Servië de leiding had) zelf betreft, kan het hem in de kaart spelen, omdat hij ernaar streeft taken en bevoegdheden van het niveau van de deelstaten (Servië en Montenegro) over te hevelen naar het federale, Joegoslavische niveau. Kritiek op de Servische autoriteiten, in welke vorm dan ook, kunnen voor hem een aanleiding zijn om dit streven versneld uit te voeren.

Montenegro

Bulatovic bekritiseert Djukanovic (weer)

De fractie in de Montenegrijse regeringspartij DPS die wordt geleid door ex-president Bulatovic heeft de afgelopen dagen weer ferme kritiek geuit op zijn opvolger Djukanovic. Deze zou onder meer gebruik maken van chantage om zijn positie te versterken. Volgens de DPS-Bulatovic zullen degenen die zich daaraan schuldig maken, zich vroeger of later moeten verantwoorden jegens het volk. Aan de verklaring werd veel aandacht geschonken, onder meer door het Joegoslavische persbureau TanJug. Uit de steun van TanJug, de spreekbuis van Milosevic, blijkt dat "Belgrado" nog steeds achter Bulatovic staat. Daaruit kan worden opgemaakt dat berichten over zijn op handen zijnde vervanging op zijn minst prematuur waren. Bovendien blijkt eruit dat de federale autoriteiten zich, ondanks officiële verklaringen van het tegendeel, nog steeds niet hebben neergelegd bij de overwinning van Djukanovic bij de presidentsverkiezingen van eind vorig jaar en zijn streven blijven beschouwen als een bedreiging voor de samenhang van de Federatie. In ieder geval kan worden vastgesteld dat het optreden van Bulatovic (die naast de federale autoriteiten ook wordt gesteund door ongeveer de helft van de Montenegrijse bevolking) niet bijdraagt aan terugkeer van de politieke rust in Montenegro. Nieuwe incidenten tussen voor- en tegenstanders van Bulatovic, met een potentieel destabiliserend effect, zullen dan ook tot de mogelijkheden blijven behoren.

Macedonië

Diplomatieke spanningen met Joegoslavië

In de Joegoslavische pers is gemeld dat de Joegoslavische ambassadeur in Macedonië, Janackovic, op korte termijn uitgewezen zal worden. Hij zou er door de Macedonische autoriteiten van worden verdacht "geheime structuren" te hebben opgezet. Hij zou controle hebben uitgeoefend op alle organisaties van Serviërs en Montenegrijnen in Macedonië. De Macedonische regering heeft ontkend dat de uitwijzing van Janackovic op handen is. Zelfs indien de geruchten onjuist zijn, vormen zij een weergave van de nerveuze sfeer die momenteel in Macedonië heerst. Naast de sociaal-economische spanningen die het land reeds geruime tijd kenmerken, vormen ook de betrekkingen tussen etnische Albanen en Macedoniërs een bron van instabiliteit. In die omstandigheden vormt de positie van de etnische Serviërs (naar schatting 5% van de bevolking, geconcentreerd in het grensgebied met Servië) een additionele onzekere factor. De betrekkingen tussen de FRJ en Macedonië zijn reeds sinds het ontstaan van beide staten gespannen. Zo is er nog steeds geen overeenstemming bereikt over het grensverloop. Vele Macedoniërs vrezen dat de Servische autoriteiten de mogelijkheid open willen houden om de interne situatie in Macedonië (dat door nationalistische Serviërs als zuid-Servië wordt beschouwd) verder te destabiliseren en daarvoor de positie van de Serviërs in Macedonië willen gebruiken. Er bestaan ontegenzeggelijk banden tussen de "Servische" organisaties in Macedonië en de Servische autoriteiten; het ligt zeer voor de hand dat de Joegoslavische ambassadeur in Macedonië bij dergelijke betrekkingen een tussenpersoon zou zijn. Als het daadwerkelijk zou komen tot uitwijzing, zou dat de onderlinge betrekkingen verder verzuren en derhalve de instabiliteit in Macedonië nog verder kunnen vergroten.